КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра гуманітарної освіти

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації учителів української мови і літератури

«РОБОТА З ТЕКСТОМ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри гуманітарної освіти
(протокол № 9 від 18.09.2026 р.)

Завідувачка кафедри Анна-Марія БОГОСВЯТСЬКА

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 6-2 від 01.10.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (Дільна О.А., канд. філол. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; Должикова Т.І., канд. філол. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; Пастушенко Н.М., канд. пед. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; Сенчишин Я.Б., методист кафедри гуманітарної освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»).

Напрям підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (укладачі: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, Державна установа «Український інститут розвитку освіти», Інститут педагогіки НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, учасники робочої групи, склад якої затверджено наказом ІМЗО від 18.02.2022 № 15).

Термін дії програми: з 10.01.2027 до 10.01.2032 р.

Рецензенти:

Богосвятська Анна-Марія, завідувач кафедри суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», кандидат філологічних наук, доцент.

Галаник Оксана, учитель-методист, учитель української мови і літератури ліцею № 8 Львівської міської ради Львівської області.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність розроблення навчальної програми для вчителів української мови та літератури полягає в необхідності підготовки вчителів до роботи за новим Державним стандартом базової середньої освіти в контексті вимог законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Цільова група: учителі української мови та літератури закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти в 5–9 класах.

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очно-дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток учителів української мови та літератури відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів української мови і літератури, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р., та на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити усвідомлення та поглиблення знань учителів української мови і літератури щодо основних ідей та принципів Концепції «Нова українська школа» та державної політики у сфері загальної середньої освіти;
- сформувати цілісне розуміння сутності компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів до навчання, їх взаємозв'язку та ролі у формуванні ключових і предметної компетентностей учителя української мови і літератури;
- удосконалити професійні вміння проєктувати освітній процес з урахуванням освітніх потреб, можливостей, інтересів та індивідуальних освітніх траєкторій учнів;
- розвинути здатність реалізовувати принцип практичної зорієнтованості навчання на уроках української мови і літератури через використання текстів у різних життєвих ситуаціях, навчальних кейсів, проєктної та дослідницької діяльності.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А1. **Мовно-комунікативної**, через здатність забезпечувати здобуття освіти державною та іноземними мовами; здатність забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти; здатність забезпечувати навчання учнів іноземної мови в професійному колі (для вчителів і викладачів іноземної мови, а також учителів, які здійснюють освітній процес (викладають навчальні предмети) іноземними мовами, здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні уміння й навички учнів.

А2. **Предметно-методичної**, через здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентостей; здійснювати інтегроване навчання; добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання в учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.

Д.1. **Інноваційної**, через здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації в професійній діяльності; застосовувати інноваційні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання слухач/слухачка:

- визначає дидактичні функції мовних одиниць тексту / медіатексту;
- продукує за текстами завдання, спрямовані на формування ключових та предметної компетентностей учнів;
- визначає стилістичний потенціал мовних одиниць усіх рівнів у текстах різної стильової належності;
- моделює роботу з художнім твором на уроках літератури.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, під час індивідуального та фронтального опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях здійснюється експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних запитань до теми. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуального проєкту, що передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичних положень і практичних умінь,

набутих під час навчання, зокрема щодо конструювання власного множинного змішаного тексту для роботи на уроках мовно-літературної освітньої галузі та укладання завдань із розвитку критичного мислення.

Особливості реалізації програми: дистанційна форма навчання, курс передбачає практичну діяльність, виконання індивідуального проєкту, підсумкову рефлексію і круглий стіл.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин за умови відвідування не менше 50% від загальної кількості та виконання індивідуального проєкту.

Вартість: безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з інтеграційно-мотиваційного заняття, 4-ох модулів та вихідного опитування та круглоло столу.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують індивідуальний проєкт *«Визначення дидактичного потенціалу тексту та робота з ним на уроках мовно-літературної освітньої галузі»*. Проєкт передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичних положень і практичних умінь, набутих під час навчання, зокрема щодо конструювання власного множинного змішаного тексту для роботи на уроках мовно-літературної освітньої галузі та укладання завдань з розвитку критичного мислення.

Оцінювання проєкту здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальний проєкт, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 7 год – лекційні заняття, 17 год – практична робота, 6 год – самостійна робота.

Назва теми	**Кількість годин**				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
Інтеграційно-мотиваційне заняття					
Тема 0.1. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою модуля. Формування очікувань учасників.	-	1	-	-	1
Модуль 1. Робота з текстом на уроках української мови					
Тема 1.1. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження.	1	-	-	-	1
Тема 1.2. Частковий і повний лінгвістичний аналіз.	-	1	-	-	1
Тема 1.3. Стилістичний аналіз тексту.	1	-	-	-	1

Тема 1.4. Створення й редагування текстів.	-	1	-	-	1
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**3**	**-**	**7**
Модуль 2. Робота з художнім текстом на уроках літератури					
Тема 2.1. Особливості аналізу художніх текстів.	2	-	-	-	2
Тема 2.2. Навчаємось аналізувати прозові тексти.	-	1	-	-	2
Тема 2.3. Навчаємось аналізувати поетичні тексти.	-	1	-	-	2
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**3**	**-**	**7**
Модуль 3. Медіатекст на уроках української мови.					
Тема 3.1. Медіатекст. Функціонування медіатексту.	1	-	-	-	1
Тема 3.2. Медіатекст у стандарті Нової української школи.	1	-	-	-	1
Тема 3.3. Аналіз медіатексту.	-	2	-	-	4
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 4. Корисні практики. Лінгводидактичний аналіз тексту як процес визначення його навчального, розвивального й виховного потенціалу					
Тема 4.1. Дидактичні функції мовних одиниць тексту.	1	-	-	-	1
Тема 4.2. Робота з текстом на уроках української мови.	-	3	-	-	3
Усього годин за модулем	**1**	**3**		**-**	**4**
Вихідне опитування	**-**	**1**	**-**	**-**	**1**

Круглий стіл. Презентація індивідуальних проєктів.	-	**6**	-	-	**6**
Разом годин за навчальною програмою	**7**	**17**	**6**	**-**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ІНТЕГРАЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ

(практичне, 1 година)

Тема 0.1. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою модуля. Формування очікувань учасників.

Презентація мети, завдань, структури, очікуваних результатів, правил взаємодії та критеріїв успішного завершення навчання на платформі ВЕКТОР. Визначення професійних запитів і очікувань слухачів.

МОДУЛЬ 1. Робота з текстом на уроках української мови.

(*лекція, 3 години; практичне, 5 години*)

Тема 1.1. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження.

Текст як наукове поняття. Функції тексту. Основні категорії тексту. Закони текстотворення. Класифікація текстів.

Тема 1.2. Частковий і повний лінгвістичний аналіз.

Ознайомлення зі схемами аналізу, його зразками.
Здійснення аналізу текстів різної стильової й жанрової належності.

Тема 1.3. Стилістичний аналіз тексту.

Поняття стилю. Класифікація стилів в історії української мови. Загальна характеристика стилів сучасної української літературної мови. Взаємодія функційних стилів у сучасній українській мові.

Методи стилістичних досліджень: семантико-стилістичний аналіз; зіставлення; стилістичний експеримент; статистичні методи.

Тема 1.4. Створення й редагування текстів.

Поняття про сприйняття, розуміння, відтворення й створення тексту.

Розгортання й компресія тексту. Анотування, рецензування, конспектування й редагування текстів.

МОДУЛЬ 2. Робота з художнім текстом на уроках літератури

(*лекція, 2 години; практичне, 4 години*)

Тема 2.1. Особливості аналізу художніх текстів.

Розуміння поняття художнього тексту. Тема та ідея художнього твору. Аналіз художніх творів різних родів і жанрів. Єдність змісту й форми. Культурно-історичний контекст.

Засоби художньої виразності. Елементи авторського стилю. Естетична та мистецька цінність художніх текстів. Читацька компетентність. Індивідуальний читацький досвід. Переказування художніх текстів.

Тема 2.2. Навчаємось аналізувати прозові тексти.

Схема аналізу прозових текстів.

Аналіз прозового тексту, запропонованого викладачем.

Тема 2.3. Навчаємось аналізувати поетичні тексти.

Схема аналізу поетичних текстів.

Аналіз поетичного тексту, запропонованого викладачем.

МОДУЛЬ 3. Медіатекст на уроках української мови.
(*лекція, 2 години; практичне, 4 години*)

Тема 3.1. Медіатекст. Функціонування медіатексту.

Основні поняття: медіатекст, гіпертекст, інформація: джерело інформації; інформація текстова, графічна, числова тощо; достовірність, новизна, актуальність і несуперечливість інформації; надійність і ненадійність джерел інформації; критерії добору і способи пошуку інформації; явна і прихована інформація; факти і судження; маніпуляція і пропаганда.

Особливості функціонування медіатексту.

Тема 3.2. Медіатекст у стандарті Нової української школи.

Поняття медіатекст у Державному стандарті базової середньої освіти.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів під час роботи з медіатекстом.

Тема 3.3. Аналіз медіатексту.

Поняття медіамеседжу. Ключові питання для аналізу медіатексту: авторство і аудиторія; меседжі і значення; репрезентація й реальність.

Види навчальної діяльності для роботи з медіатекстом.

МОДУЛЬ 4. Корисні практики. Лінгводидактичний аналіз тексту як процес визначення його навчального, розвивального й виховного потенціалу.

(*лекція, 1 година; практичне, 3 години*)

Тема 4.1. Дидактичні функції мовних одиниць тексту.

Текст як одиниця педагогічного дискурсу. Структурно-смислові текстові складники.

Дидактичний потенціал тексту.

Тема 4.2. Робота з текстом на уроках української

Ознайомлення із моделями лінгводидактичного аналізу тексту.

Презентація та аналізування зразків лінгводидактичного аналізу тексту. Здійснення аналізу запропонованих та самостійно дібраних текстів.

КРУГЛИЙ СТІЛ *(практичне, 6 годин).*

Презентація індивідуальних проєктів **«Визначення дидактичного потенціалу тексту та робота з ним на уроках мовно-літературної освітньої галузі».**

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми. **Оцінювання вербальне.**

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **індивідуальний проєкт** «Визначення дидактичного потенціалу тексту та робота з ним на уроках мовно-літературної освітньої галузі».

Критерії оцінювання індивідуального проєкту:

Критерій	Зміст критерію	Бали
Обґрунтованість добору тексту	Відповідність віковим особливостям учнів, навчальній меті, змісту мовно-літературної освітньої галузі; актуальність і ціннісний	0 – 1

	потенціал тексту	
Визначення дидактичного потенціалу тексту	Виявлення можливостей тексту для формування предметних і ключових компетентностей, наскрізних умінь, ціннісних ставлень	0 – 2
Формулювання навчальних цілей	Чіткість, конкретність, орієнтація на очікувані результати навчання учнів	0 – 1
Система завдань до тексту	Різноманітність, логічна послідовність, відповідність визначеним цілям; поєднання завдань на розуміння, аналіз, інтерпретацію, оцінювання та творче застосування	0 – 2
Компетентнісна спрямованість роботи з текстом	Створення умов для розвитку читацької, мовної, комунікативної, інформаційно-цифрової та інших компетентностей	0 – 1
Методична доцільність запропонованих видів роботи	Доречність методів, прийомів і форм роботи з текстом; урахування етапів роботи з текстом	0 – 1
Диференціація та індивідуалізація	Передбачення завдань різного рівня складності, можливостей для вибору, підтримки учнів із різними освітніми потребами	0 – 1
Практична цінність і якість оформлення проєкту	Можливість безпосереднього використання матеріалів на уроці, структурованість, чіткість і грамотність подання	0 – 1

Максимальна оцінка – **10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуального проєкту.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ:

1. Поняття тексту в сучасній лінгвістиці, літературознавстві та методиці навчання. Основні ознаки тексту.
2. Критерії добору текстів для роботи з учнями різного віку.
3. Етапи роботи з текстом на уроці та завдання, доцільні на кожному з них.
4. Види читання та критерії їх вибору відповідно до мети роботи з текстом.
5. Методи й прийоми навчання учнів інтерпретувати художній текст з розмежуванням авторської позиції, позиції персонажа та власного читацького сприйняття.
6. Формування в учнів умінь працювати з інформацією в тексті: знаходити, добирати, порівнювати, перевіряти та оцінювати її.

7. Диференційована робота з текстом з урахуванням різного рівня підготовленості та освітніх потреб учнів.
8. Цифрові технології та інструменти штучного інтелекту в роботі з текстом: можливості для урізноманітнення навчальної діяльності та розвитку читацьких умінь.
9. Формування в учнів умінь прогнозувати зміст тексту, ставити запитання та визначати його основну думку.
10. Робота з текстом на уроці української мови як засіб одночасного мовного й комунікативного розвитку учнів.
11. Диференційована робота з текстом з урахуванням різного рівня підготовленості та освітніх потреб учнів: основні підходи та прийоми.
12. Цифрові технології та інструменти штучного інтелекту в роботі з текстом: можливості для урізноманітнення навчальної діяльності та розвитку читацьких умінь.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

2. Закон України «Про освіту». Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

3. Державний стандарт базової середньої освіти. Режим доступу : https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti

4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text